

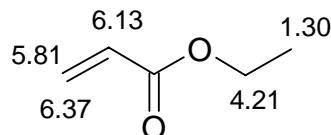
Valikvõistluse ülesannete lahendused

7. aprill 2003, Tartu

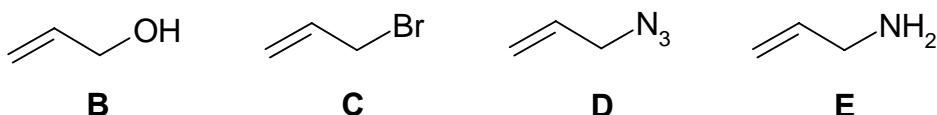
Lahendused.

1. a). ^1H TMR spektri kvartett ja triplett vastavad etüülruhmale. Signaalid piirkonnas 5.8-6.4 ppm vastavad kaksiksidemele, mis annab kokku 3H ja vinüülrühma. IP spekter viitab nii kaksiksideme (1638) kui ka karbonüülrühma olemasolule (1728). Brutovalemist jäab järele veel üks hapnik. Sellega on ühend **A** – ester, etüülakrülaat. $\text{CH}_2=\text{CHCOOC}_2\text{H}_5$.

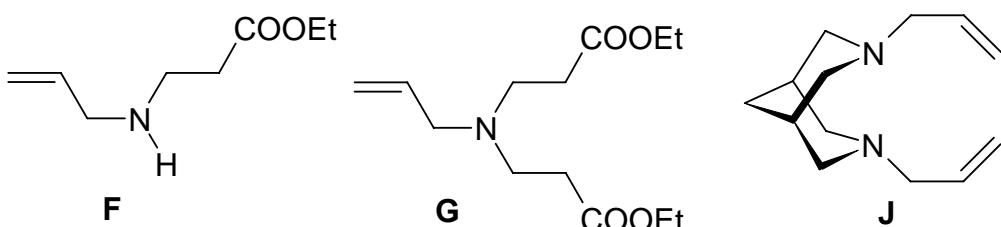
b). 1.30 – CH_3 (etüül); 4.21 – CH_2 (etüül); 5.81-6.37 - vinüülrühm.

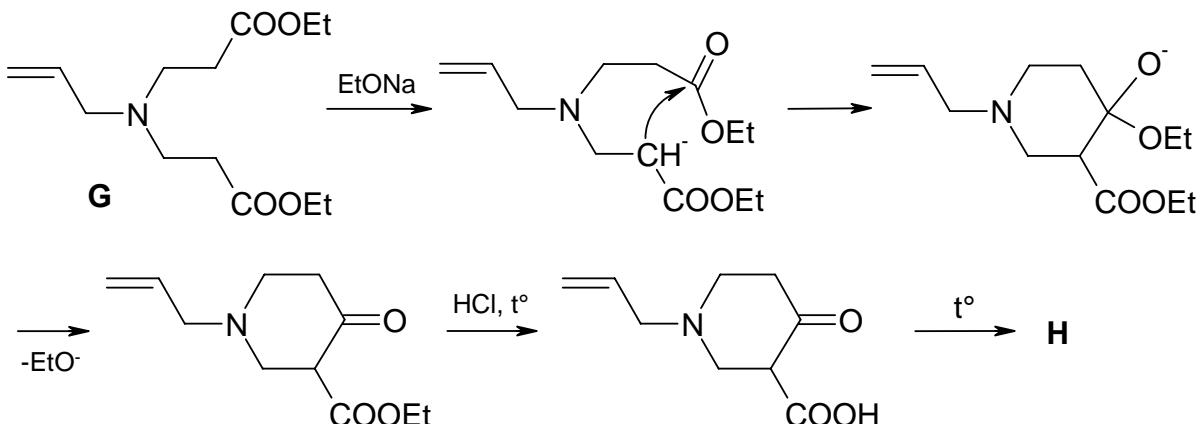
c).

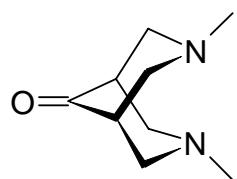
d).

e).

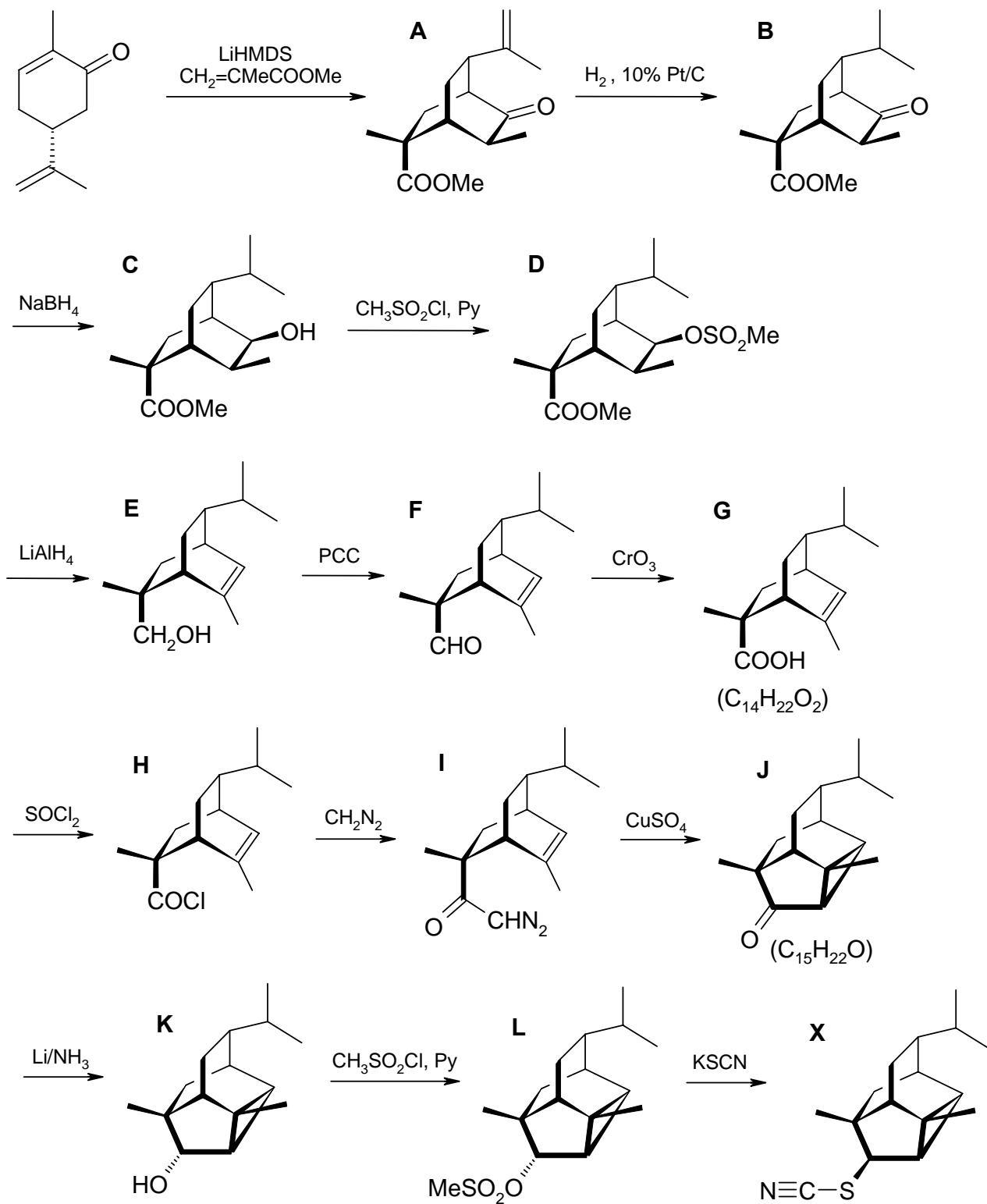

f). Puhta analoogia põhjal – ühendi **I** saamisel lähtuti ainest **H**, mis sisaldas ühte allüülrühma ning reagendist **E**, mis sisaldas samuti ühte allüülrühma. Produktis **I** oli seega kaks allüülrühma. Kuna küsimuse 6. lähteaine sisaldab allüülrühma asemel metüüli ning reagendiks on ka metüülamidiin, siis on vastav produkt selline:

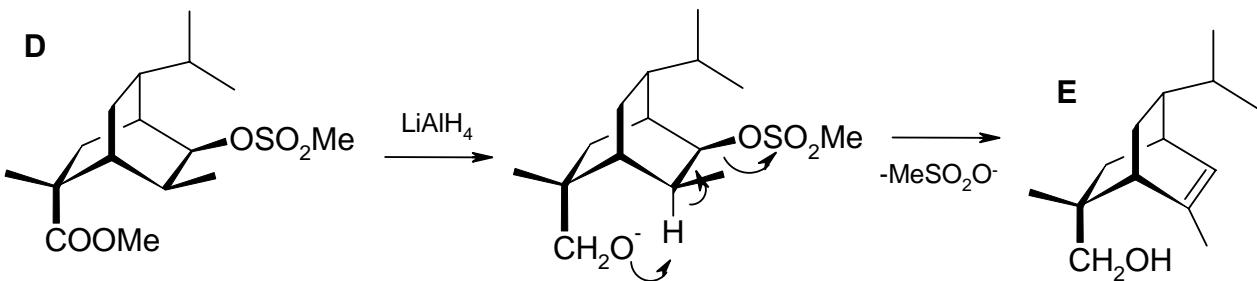

2. LAHENDUS

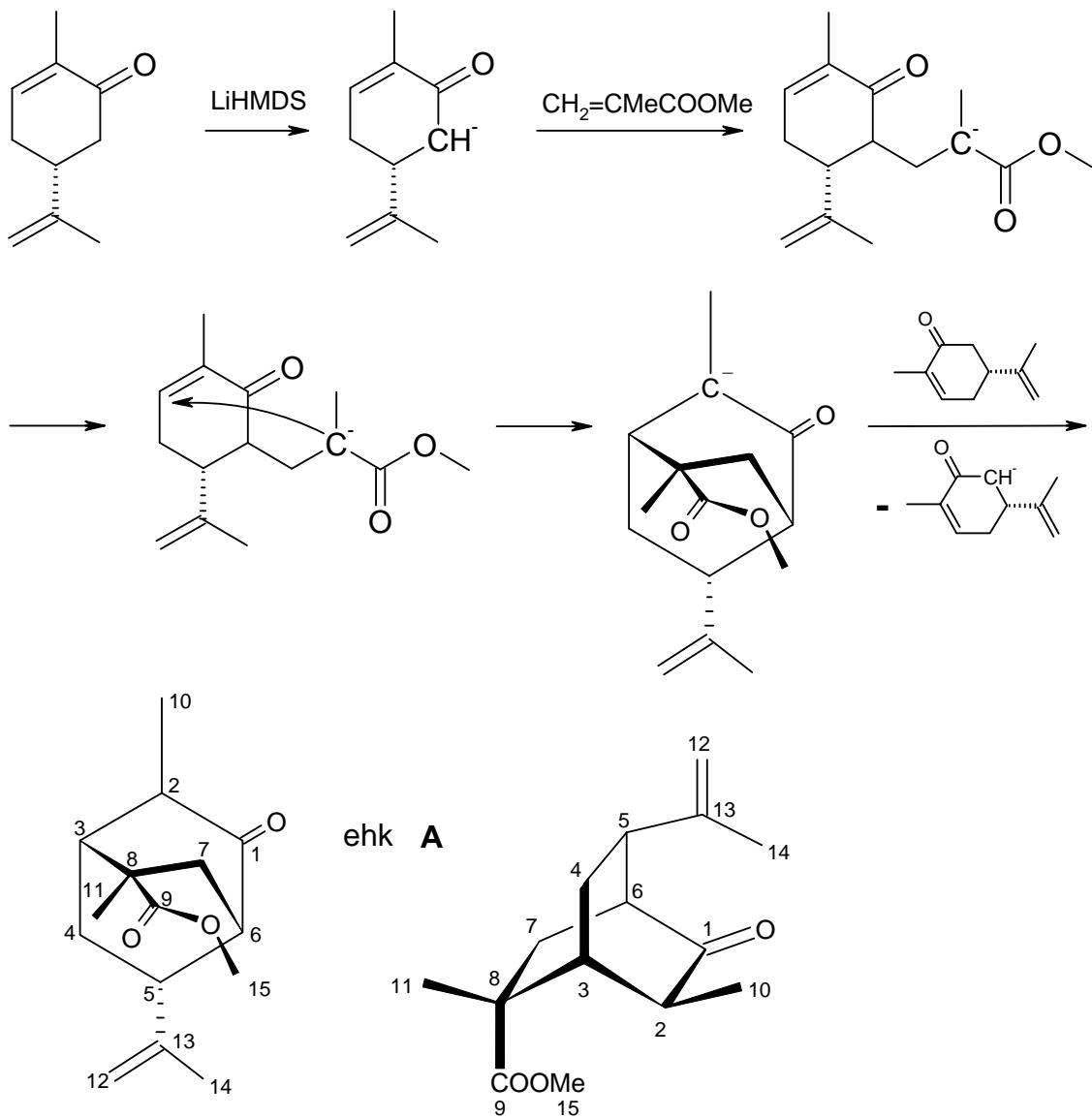
a).

b).

c).

Esimeses etapis toimub deprotoneerimine, siis tekkinud anioon liitub küllastamata estri CH₂=CHMeCOOMe kaksiksidemele (Michaeli reaktsioon). Tekib uus anioon, mis liitub sisemolekulaarselt järelejäänuud kaksiksidemele (Michaeli reaktsioon). Tekkinud osake deprotoneerib lähteainet ja muutub neutraalseks. Süsiniku aatomid on nummerdatud, et paremini näha ühendi **A** moodustumist.

3. LAHENDUS

a).

CH_3J (liias), siis $\text{Ag}_2\text{O}/\text{H}_2\text{O}$

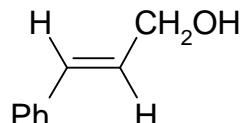
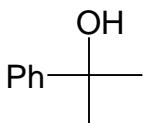
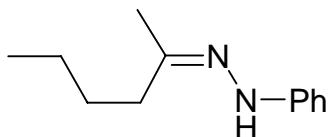
KCN

EtMgI

PBr₃

H₂, Pd/C/BaSO₄

b).

4. LAHENDUS

$$1. \bar{x} = \frac{V_2}{V_3} = \frac{k_2 \cdot [\text{monomeer}] \cdot [\text{polümeerne katioon}]}{k_3 \cdot [\text{polümeerne katioon}]} = \frac{k_2}{k_3} \cdot [\text{monomeer}]$$

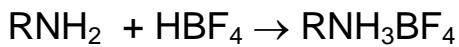
$$\bar{x} = \frac{10^6 \cdot 2}{5 \cdot 10^3} = 4 \cdot 10^2$$

2. Monomeeri M = 104

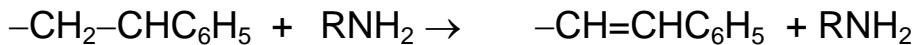
$$\overline{M} = \bar{x} \cdot M = 500 \cdot 104 = 5,2 \cdot 10^4$$

3. Kuna katalüsaator on nagunii happeline, siis fenooli (nõrk hape) lisamine reaktsiooni kiirust ei muuda.

4. Amiini lisamine vähendab reaktsiooni kiirust, sest amiin reageerib nii katalüsaatoriga (tõkestab initsieerimist):

nii ka polümeerse katiooniga (takistab ahela kasvu):

5. Reaktsionikeskkonna dielektrilise konstanti suurendamine suurendab reaktsiooni kiirust (soodustab ioonide tekkimist)

5. LAHENDUS

a) $\Delta G^0 = \Delta H^0 - T\Delta S^0$

$$\Delta G^0 = 192\ 800 - 332,4 \cdot 104,6 = 158031 \text{ J}$$

$$\ln K_p = -\frac{\Delta G^0}{RT} = -\frac{158031}{8,31 \cdot 332,4} = -57,18$$

$$K_p = 1,48 \cdot 10^{-25}$$

b) $p(\text{Br}) = \sqrt{K_p}$

$$p(\text{Br}) = 3,85 \cdot 10^{-13} \text{ bar}$$

c) $n = \frac{PV}{RT}$

$$n(\text{Br}) = \frac{3,85 \cdot 10^{-13} \cdot 1}{0,0831 \cdot 332,4} = 1,39 \cdot 10^{-14}$$

$$N(\text{Br}) = 6,02 \cdot 10^{23} \cdot 1,39 \cdot 10^{-14} = 8,37 \cdot 10^9$$

$$N(\text{Br}_2) = 6,02 \cdot 10^{23} \cdot \frac{1,0 \cdot 1,0}{0,0831 \cdot 332,4} = 2,18 \cdot 10^{22}$$

$$\alpha = \frac{0,5 \cdot 8,37 \cdot 10^9}{2,18 \cdot 10^{22}} \cdot 10^2 = 1,92 \cdot 10^{-11} \%$$

d) $\ln \frac{1,0}{0,132} = \frac{\Delta H_a}{8,31} \left(\frac{1}{282,5} - \frac{1}{332,4} \right)$

$$\Delta H_a = 31710 \text{ J/mol}$$

6. LAHENDUS

- a) $K_4[\text{Fe}(\text{CN})_6]$ kaaliumheksatsüanoferaat (II)
 $K_3[\text{Fe}(\text{CN})_6]$ kaaliumheksatsüanoferaat (III)

b) A: Fe^{2+} kompleks:

$\uparrow\downarrow$	$\uparrow\downarrow$	$\uparrow\downarrow$		
3d	4s			

4p		

4d				

B: Fe^{3+} kompleks:

$\uparrow\downarrow$	$\uparrow\downarrow$	\uparrow		
3d	4s			

4p		

4d				

- c) A: $\Delta > p$, madalaspinniline, diamagneetiline.
B: $\Delta > p$, madalaspinniline, paramagneetiline.

d)

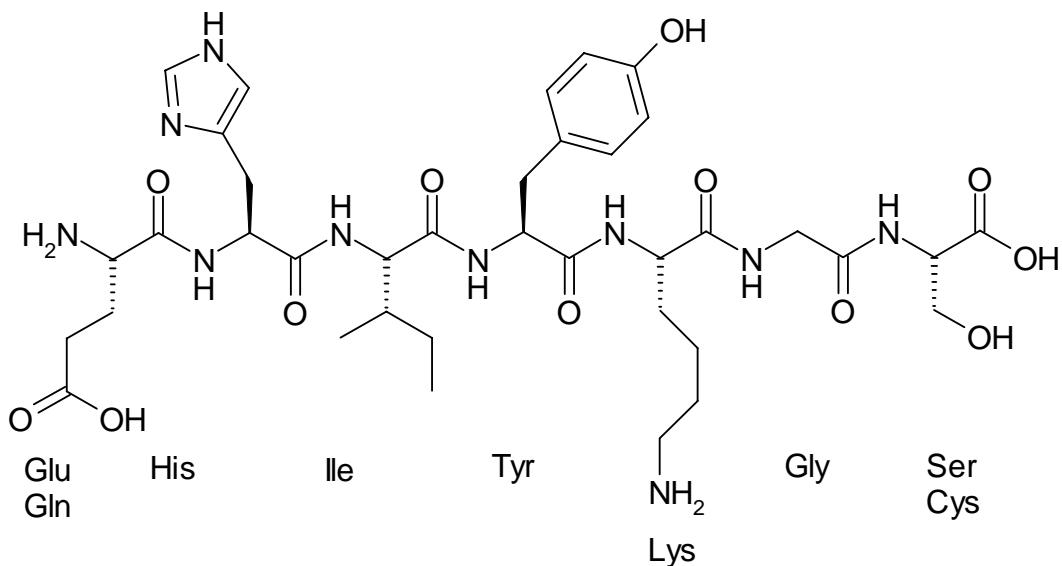
Fe^{2+} vaba ion:

$\uparrow\downarrow$	\uparrow	\uparrow	\uparrow	\uparrow					
----------------------	------------	------------	------------	------------	--	--	--	--	--

- e) A: Fe^{2+} kompleksis: 3d, 4s ja 4p orbitaale, d^2sp^3 -hübridisatsioon
B: Fe^{3+} kompleksis: 3d, 4s ja 4p orbitaale, d^2sp^3 -hübridisatsioon

7. LAHENDUS

a)

b) Glu–His–Ile–Tyr–Lys–Gly–Ser

c)

9,67 4,25 6,00 10,07 10,53 2,21

NH₂—Glu—His—Ile—Tyr—Lys—Gly—Ser—COOH

pH	Glu 9,67	Glu 4,25	His 6,00	Tyr 10,07	Lys 10,53	Ser 2,21	Σ laeng	
5	+	-	+	0	+	-	+1	liigub katoodile
7	+	-	0	0	+	-	0	jääb paigale
12	0	-	0	-	0	-	-3	liigub anoodile

d) **B** Ser–Asp–Gly–Met–Glu–Val–Ala

C Glu–Val–Ala

D Ser–Asp–Gly–Hms

E Gly–Met–Glu

$$pI(A) = \frac{pK_R^{\text{His}} + pK_2^{\text{Glu}}}{2} = \frac{6,00 + 9,67}{2} = 7,84$$

$$pI(B) = \frac{pK_1^{\text{Ala}} + pK_R^{\text{Asp}}}{2} = \frac{2,34 + 3,55}{2} = 2,95$$

f) ioonvahetuskromatograafiaga, kuna **A** ja **B** on mõlemad heptapeptiidid ning pH = 4 juures on peptiid **A** positiivselt laetud, **B** aga on negatiivselt

g) Glu–His–Ile–Tyr ja Lys–Gly–Ser